

**Natalia Tubaltseva, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor**

**Natalia Hryshyna, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor**

Diana Bondarenko, Student

*National University of Shipbuilding
named after Admiral Makarov
Mykolaiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-244-9-23>

DEVELOPMENT OF THE SERVICES SECTOR OF UKRAINE IN THE NEW ECONOMIC CONDITIONS

РОЗВИТОК СФЕРИ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В НОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сьогодні сфера послуг – це одна з найперспективніших галузей економіки, яка швидко розвивається і становить основну частину економіки у розвинутих країнах як за кількістю працюючих, так і за часткою ВВП. У цій сфері працює в середньому 65–75% зайнятого населення, на неї припадає десь 50% обсягів капіталовкладень та 63–74% ВВП [1]. Грошові надходження у третинний сектор сприяють формуванню відчутного (той, який може бути використаний найближчим часом) та невідчутного (може бути використаний у перспективі) капіталу. Це все приводить до швидкого опанування цими країнами нових технологій, їх поступального економічного розвитку та поліпшення якості життя. Якщо розглянути США, то сфера послуг в їх країні забезпечує 80% усього приросту зайнятості і становить 79,7% у структурі ВВП. Частка сфери послуг в Ізраїлі – 79,5%, а у Нідерландах – 78% [2].

В останні десятиліття сфера послуг перетворюється в вирішальний фактор соціально-економічного розвитку і має зростаюче значення для вирішення існуючих проблем економічного розвитку. У цьому зв'язку набуває особливої актуальності розгляд питань щодо розвитку сфери послуг в Україні. В Україні процес розвитку сфери послуг має свої особливості:

1. Висока трудова міграція негативно позначається на забезпеченість трудовими ресурсами сфери послуг. Населення України складала на довоєнний час на 01.01.2020 р. – 42 281 665 чол., з них працездатного близько 30 млн. чол., при цьому офіційна робота є у 16 млн. чоловік. В Україні не ведеться облік виїжджаючих на заробітки до країн Євросоюзу на 3 місяці, тому точні дані привести неможливо [3].

2. Відсутність іноземних інвестицій через політичну нестабільність в державі. Аналіз прямих іноземних інвестицій (ПІІ) (табл. 1) показує, що кількість інвестицій в роки світової фінансової кризи (2008–2009 рр.) була значно вища, ніж за останні роки [3]. Підтверджується вислів, що гроші люблять тишу.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), млн. дол. США

Рік	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2014 р.	2016 р.	2018 р.	2020 р.
ПІІ в країну	10913	4816	6495	410	3810	4455	-868
ПІІ з країни	1010	102	736	111	16	-5	82

3. Великий податковий пресинг на суб'єкти малого бізнесу сфери послуг.

4. Нестабільна воєнно-політична ситуація в країні.

5. Відсутність довгострокової програми розвитку всіх секторів економіки. Ще в далекому 2014 році академік О.І. Амоша констатував, що досі не сформовано цілісний економічний механізм, який об'єднав би владу, освіту, інфраструктуру, фундаментальну та прикладну науку, малий і великий бізнес у єдину систему взаємодій. На жаль, ситуація не поліпшилася.

Незважаючи на труднощі, сфера послуг в Україні розвивається. Послуги створюють близько 23% ВВП, 33% зайнятості та 17% податкових надходжень. Аналіз даних показує, що малий бізнес успішно утвердився в тих видах послуг, які раніше забезпечувалися державним фінансуванням. На сучасний момент спостерігається зростання участі підприємств малого бізнесу у наданні освітніх та адміністративних послуг. Збільшилася кількість фізичних осіб-

підприємців, які надають послуги в тимчасовому розміщенні та організації харчування, з 30% у 2010 р. до 47,5% у 2019 р. Залишається стабільним показник діяльності фізичних осіб-підприємців, які надають послуги на транспорті, складуванні та кур'єрській діяльності, 10,2% у 2010 р. та 10,3% у 2019 році. Така динаміка пояснюється завдяки незначній кількості капіталовкладень та малому терміну окупності [3].

При розробці програми розвитку сфери послуг в Україні необхідно враховувати сучасні світові тенденції:

- збільшиться переважаюча торгівлі послугами над галузями, які пов'язані з матеріально-технічним виробництвом;
- у торгівлі послугами збільшиться транснаціональні переміщення товарів та послуг за рахунок підвищення активності транснаціональних корпорацій (яких сьогодні налічується понад 65 тис. та 850 тис. їх закордонних філій [4];
- посиляться збільшення кількості кластерів, які з'єднують потоки товарів, послуг, фінансів, трудових ресурсів у на одній території.

Для покращення ефективного розвитку економіки країни необхідно розробити програму довгострокового розвитку усіх основних національних галузей, при цьому особливу увагу приділити розвитку сфери послуг (локомотиву сучасного розвитку світової економіки). При розробці програми подальшого розвитку необхідно враховувати як національні особливості розвитку, так і загальносвітові тенденції.

Література:

1. Заборовська О.В., Дегтерева В.А. Тенденции развития сферы услуг в постиндустриальной экономике. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-razvitiya-sfery-uslug-v-postindustrialnoy-ekonomike> (дата звернення: 07.10.2022).
2. Урбанізація, електронний ресурс. URL: <https://www.un.org/ru/youthink/urbanization.shtml> (дата звернення: 09.10.2022).
3. Іржищева І.О., Тубальцева Н.П., Шевченко М.О. Розвиток сфери послуг в умовах невизначеності. *Вісник ХНАУ, серія «економічні науки». Збірник наукових праць Харківського національного університету*. 2021. № 2, т. 2. С. 313–321.
4. Кисилев В.В. Сфера услуг в постиндустриальном обществе и тенденции ее развития URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sfera-uslug-v-postindustrialnom-obschestve-i-tendentsii-ee-raz> (дата звернення: 08.10.2022).